Euroopan parlamentti
2019-2024

Työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunta

2022/2170(INI)

5.5.2023

MIETINTÖLUONNOS

työpaikkojen luomisesta – oikeudenmukainen siirtymä ja vaikuttavuusinvestoinnit
(2022/2170(INI))

Työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunta

Esittelijä: Sara Matthieu

SISÄLTÖ

Sivu

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS 3

PERUSTELUT 8

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

työpaikkojen luomisesta – oikeudenmukainen siirtymä ja vaikuttavuusinvestoinnit (2022/2170(INI))

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon 16. kesäkuuta 2022 annetun neuvoston suosituksen oikeudenmukaisesta siirtymisestä ilmastoneutraaliuteen[1],

– ottaa huomioon ilmastonmuutosta koskevan YK:n puitesopimuksen osapuolten 21. konferenssissa (COP) Pariisissa 12. joulukuuta 2015 hyväksytyn sopimuksen (Pariisin sopimus),

– ottaa huomioon 11. joulukuuta 2019 annetun komission tiedonannon Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta (COM(2019)0640),

– ottaa huomioon 14. heinäkuuta 2021 annetun komission tiedonannon ”Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta” (COM(2021)0550),

– ottaa huomioon vuonna 2021 Glasgow’ssa COP26-ilmastokokouksessa hyväksytyn julkilausuman oikeudenmukaisen siirtymän edellytysten tukemisesta kansainvälisesti,

– ottaa huomioon 23. helmikuuta 2022 annetun komission tiedonannon ihmisarvoisesta työstä kaikkialla maailmassa globaalia oikeudenmukaista siirtymää ja kestävää elpymistä varten (COM(2022)0066),

– ottaa huomioon 4. maaliskuuta 2021 annetun komission tiedonannon Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevasta toimintasuunnitelmasta (COM(2021)0102),

– ottaa huomioon oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta 24. kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1056[2],

– ottaa huomioon elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta 12. helmikuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241[3],

– ottaa huomioon 17. syyskuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien EU:n laajuinen arviointi – Vihreän siirtymän ja talouden elpymisen edistäminen yhdennettyjen kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien avulla” (COM(2020)0564),

[1] EUVL C 243, 27.6.2022, s. 35.
[2] EUVL L 231, 30.6.2021, s. 1.
[3] EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17.

– ottaa huomioon 1. heinäkuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Euroopan osaamisohjelma kestävän kilpailukyvyn, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja selviytymis- ja palautumiskyvyn tueksi” (COM(2020)0274),

– ottaa huomioon 5. toukokuuta 2021 annetun komission tiedonannon ”Vuoden 2020 uuden teollisuusstrategian päivittäminen: vahvemmat sisämarkkinat Euroopan elpymistä varten (COM(2021)0350),

– ottaa huomioon 24. marraskuuta 2020 annetun neuvoston suosituksen kestävää kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta[4],

– ottaa huomioon ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä (nettonollateollisuutta koskeva säädös) (COM(2023)0161),

– ottaa huomioon työjärjestyksen 54 artiklan,

– ottaa huomioon aluekehitysvaliokunnan lausunnon,

– ottaa huomioon työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunnan mietinnön (A9-0000/2023),

A. ottaa huomioon, että vihreä siirtymä lisää merkittävästi uusiutuvaan energiaan, energiatehokkuuteen ja kiertotalouteen liittyviä taloustoimia ja muuttaa muita taloustoimia;

B. katsoo, että oikeudenmukaisessa siirtymässä olisi tartuttava tilaisuuteen luoda laadukkaita työpaikkoja, torjua syrjintää työpaikoilla ja parantaa työelämän normeja;

C. ottaa huomioon, että alat, joille odotetaan syntyvän uusia työpaikkoja hiilineutraaleihin talouksiin siirtymisen myötä, ovat edelleen vahvasti miesvaltaisia;

D. katsoo, että hiilineutraaliuden saavuttaminen vuoteen 2050 mennessä edellyttää muutosten ennakointia ja otollisia puitteita työpaikan vaihdosten tukemiseksi, mukaan lukien koulutuksen, uudelleenkoulutuksen ja täydennyskoulutuksen antaminen nykyiselle työvoimalle;

E. toteaa, että ilmastotoimia koskevan investointivajeen määräksi on arvioitu 520 miljardia euroa vuodessa vuoteen 2030 asti;

F. katsoo, että työntekijöiden ja ammattiliittojen osallistuminen siirtymän hallinnointiin sekä muutosten ennakointiin ja sosiaaliseen hallintaan ovat oikeudenmukaisen, osallistavan ja onnistuneen siirtymän edellytys;

Vihreän talouden tarjoamat työmarkkinoiden mahdollisuudet

[4] EUVL C 417, 2.12.2020, s. 1.

1. korostaa, että siirtymä uusiutuvaan kiertotalouteen perustuvaan yhteiskuntaan ja -talouteen mahdollistaa sekä uusien työpaikkojen luomisen että nykyisten työpaikkojen muuttamisen vihreiksi ja kestäviksi lähes kaikilla aloilla;

2. panee merkille, että vihreän siirtymän työllistämispotentiaaliin liittyy myös se, että kestävät taloustoimet, kuten energiaremontti, korjaus tai luonnonmukainen viljely, ovat työvoimavaltaisempia kuin toiminta, jonka ne korvaavat;

3. toteaa, että siirtymä voi auttaa merkittävästi luomaan paikallisia työpaikkoja, joita ei voida siirtää ulkomaille, mikä auttaisi jatkossakin vahvistamaan EU:n itsemääräämisoikeutta ja palautumiskykyä;

4. kehottaa komissiota laatimaan ohjeet siitä, mitä tarkoitetaan vihreällä työpaikalla, ja käyttämään perusteena sitä, millaisia mahdollisuuksia työpaikka tarjoaa talouden viherryttämiseen ja ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin sekä ihmisarvoisen työn edistämiseen;

Ihmisarvoinen työ oikeudenmukaista siirtymää varten

5. korostaa, että työmarkkinoiden vihreän siirtymän kanssa samaan aikaan olisi tapahduttava ylöspäin tapahtuva lähentyminen kohti parempia työoloja ja -ehtoja ja houkuttelevampia urapolkuja;

6. toteaa jälleen, että EU:n rahoituksen, myös valtiontuen, saamisen ehdoksi olisi asetettava julkisen politiikan tavoitteet ja erityisesti sosiaaliset vaatimukset; korostaa, että viranomaisten olisi näytettävä esimerkkiä ja sisällytettävä sosiaaliset kriteerit julkisiin hankintamenettelyihin; kehottaa tarkistamaan julkisia hankintoja koskevaa direktiiviä sen varmistamiseksi, että yritykset, jotka hyötyvät siitä, tukevat työehtosopimusneuvotteluja, laadukkaita työpaikkoja, laadukasta oppisopimuskoulutusta, riittävää palkkaa sekä sukupuolten palkkatasa-arvoa ja koulutusta;

7. palauttaa mieliin, että EU:n työterveys- ja työturvallisuusstrategiassa olisi otettava huomioon uusien alojen erityiset riskit sekä ilmastonmuutoksesta ja ympäristön tilan heikkenemisestä aiheutuvat riskit;

8. korostaa, että nuorten osallistuminen siirtymän suunnitteluun on tärkeää; kehottaa jäsenvaltioita helpottamaan nuorten pääsyä palkallisiin, laadukkaisiin ja osallistaviin työharjoitteluihin ja oppisopimuskoulutuksiin;

9. korostaa, että sukupuolten tasa-arvon olisi oltava erottamaton osa vihreän talouden strategioita; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimiin sen varmistamiseksi, että olemassa olevaa sukupuolten eriarvoisuutta ei siirretä uuteen vihreään talouteen;

Oikeudenmukaista siirtymää edistävä osaaminen

10. korostaa tarvetta tarjota koulutusta aloilla, jotka liittyvät työmarkkinoilla ja tulevaisuuteen suuntautuneilla aloilla havaittuihin osaamistarpeisiin, ja varmistaa näin, että työmarkkinat ovat valmiit vihreään siirtymään;

11. painottaa, että jokaisella työntekijällä on oltava henkilökohtainen oikeus koulutukseen, palkalliseen koulutusvapaaseen ja elinikäiseen oppimiseen, mikä olisi otettava huomioon kaikissa EU:n ja kansallisissa ympäristöpolitiikoissa sekä yritysten hillitsemis- ja sopeutumisstrategioissa; korostaa, että koulutusta koskevaan oikeuteen olisi kuuluttava palkallinen opintovapaa;

12. korostaa työmarkkinaosapuolten välisen vuoropuhelun, työehtosopimusneuvottelujen ja työmarkkinaosapuolten roolia määriteltäessä laadukkaiden työllisyysstrategioiden ja koulutuksen edellyttämää kansallista, alakohtaista ja yrityskohtaista osaamista;

13. kannustaa jäsenvaltioita sisällyttämään kestävän kehityksen sekä ympäristöosaamisen ja -taidot koulutusjärjestelmiin;

14. painottaa, että koulutuksen olisi oltava riittävän laadukasta ja johdettava tutkintoon, joka tunnustetaan tutkintojen vertailemiseen soveltuvien, läpinäkyvien ja selkeiden tunnustamis- ja hyväksyntäjärjestelmien avulla;

Vihreän siirtymän työllistämispotentiaalin edistäminen julkisen politiikan johdonmukaisuuden avulla

15. korostaa, että ympäristölainsäädännön täysimääräinen täytäntöönpano on keskeisen tärkeää, jotta voidaan hyödyntää vihreän talouden koko potentiaalia ja siten luoda työpaikkoja;

16. kehottaa komissiota sisällyttämään kaikkeen ympäristölainsäädäntöön sosioekonomisen vaikutustenarvioinnin, jossa otetaan huomioon työpaikat, osaaminen ja työolot ja -ehdot;

17. kehottaa tarkistamaan energiaunionin hallinnosta annettua asetusta kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien päivittämiseksi oikeudenmukaista siirtymää koskevien tavoitteiden osalta;

18. korostaa jäsenvaltioiden merkitystä alakohtaisen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja työehtosopimusneuvotteluiden edistämisessä erityisesti uusilla ja kehittyvillä vihreillä toimialoilla sekä pk-yritysten mukaan ottamisen varmistamisessa; painottaa, että vähimmäispalkkoja koskeva puitedirektiivi tarjoaa erinomaisen tilaisuuden vahvistaa työehtosopimusneuvotteluita ja ammattiliittojen läsnäoloa kehittyvillä aloilla;

19. kehottaa päivittämään työntekijöille tiedottamista ja heidän kuulemistaan EU:ssa koskevaa direktiiviä 2002/14/EY, jotta työntekijöiden oikeus saada tietoja ja tulla kuulluksi sisällytetään niihin siirtymistä koskeviin suunnitelmiin, joita yritykset täytäntöönpanevat osana kaikkia toimiaan ja arvoketjujaan;

20. vaatii, että kaikkien yritysten, joita vihreä siirtymä koskee, on hyväksyttävä yhdessä ammattiliittojen ja työntekijöiden edustajien kanssa neuvotellut oikeudenmukaista siirtymää koskevat suunnitelmat;

21. pitää valitettavana, että talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelua koskeva komission ehdotus ei anna jäsenvaltioille riittävästi finanssipoliittista liikkumavaraa, jotta ne voivat tehdä vihreitä ja sosiaalisia sijoituksia riittävässä määrin;

22. kehottaa toteuttamaan perustavanlaatuisen muutoksen EU:ssa siten, että palkkojen verottamisesta siirrytään varallisuuden verottamiseen, jotta voidaan kannustaa työpaikkojen luomista ja vähentää eriarvoisuutta;

23. korostaa sellaisten vahvojen turvaverkkojen merkitystä, joiden avulla täydennetään työpaikkojen luomista koskevia toimenpiteitä ja varmistetaan, että ketään ei jätetä jälkeen, mukaan lukien riittävä vähimmäistoimeentulotuki, riittävät työttömyysetuudet ja vähimmäispalkat;

Investoinnit kestävään työpaikkojen luomiseen: investointien rooli

24. panee merkille vaikuttavuusinvestointien merkityksen rahoitettaessa sellaisia organisaatioita, jotka vastaavat sosiaalisiin ja ympäristöä koskeviin tarpeisiin ja joilta voi odottaa mitattavissa olevia sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä tuloksia, mukaan lukien työllisyyden ja työpaikkojen laadun osalta;

25. painottaa yksityisen sektorin ja rahoitusalan ratkaisevaa roolia rahoituksen ohjaamisessa kestäviin investointeihin ja ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen mahdollistamisessa;

26. kehottaa perustamaan ripeästi uusin EU:n varoin rahoitetun Euroopan suvereniteettirahaston mittavien investointien ohjaamiseksi vihreään teknologiaan;

27. kehottaa kasvattamaan oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kokoa ja temaattista toiminta-alaa;

28. kehottaa komissiota jatkossakin seuraamaan ja edistämään investointeja ja rahoitusta laadukkaiden työpaikkojen luomiseen Next Generation EU -elpymisvälineen, elpymis- ja palautumistukivälineen sekä Euroopan sosiaalirahasto plus -välineen yhteydessä ja varmistamaan, että Euroopan parlamentti pidetään jatkossakin tiiviisti tässä mukana;

°

° °

29. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle ja komissiolle.

PERUSTELUT

Ilmastonmuutoksen seuraukset ovat vakavia ja mahdollisesti jopa katastrofaalisia. Tämän kehityssuunnan kääntäminen on keskeisen tärkeää niin planeettamme kuin tulevien sukupuolten kannalta mutta myös työpaikkojen ja työntekijöiden oikeuksien suojelemiseksi. Kaikilla talouden aloilla tarvitaan näin ollen hillitsemis- ja sopeutumisstrategioita. Talouden alojen hiilivapaaksi saattaminen antaa tilaisuuden luoda uusia työpaikkoja etenkin energian ja kiertotalouden aloilla.

Euroopan osaamisen teemavuosi ja ehdotettu nettonollateollisuutta koskeva säädös painottavat vahvasti osaamisen roolia siirtymässä. Täydennyskoulutus, uudelleenkoulutus ja elinikäinen oppiminen ovat toki kaikki keskeisen tärkeitä varmistettaessa, että siirtymä on oikeudenmukainen ja osallistava. Oikeudenmukaisessa siirtymässä ei kuitenkaan ole kyse ainoastaan koulutuksesta ja osaamisesta.

Vihreän siirtymän myötä työntekijöitä varten olisi kyettävä luomaan enemmän ja parempia työpaikkoja, jotka ovat vakinaisia ja joissa palkka on oikeudenmukainen ja työolot ovat ihmisarvoiset, ja työntekijät ja ammattiliitot olisi pidettävä mukana prosessin jokaisessa vaiheessa. Keskittyminen pelkästään osaamiseen ja uusien työpaikkojen määrään nettonollasiirtymän yhteydessä ei riitä takeeksi oikeudenmukaisuudesta, jos työssäkäyvien köyhyys ja eriarvoisuus, taloudellinen epävarmuus ja epävarmat työsuhteet edelleen lisääntyvät. Muutoksen olisi oltava sellainen, että se mahdollistaa ylöspäin tapahtuvan lähentymisen eikä vaaranna työpaikkojen laatua.

Yrityksille suunnatun julkisen tuen ehtona olisi kuitenkin samalla pidettävä työntekijöiden oikeuksien kunnioittamista. EU:lla ja jäsenvaltioilla voi olla voimakas ohjaava vaikutus varmistettaessa, että EU:lta tukea saavat yritykset parantavat työoloja ja -ehtoja ja investoivat kestäviin työpaikkoihin.

On selvää, että sen paremmin yksityisellä kuin julkisella sektorillakaan ei ole varaa suhtautua ylimielisesti siirtymän työmarkkinaulottuvuuteen. Oikeudenmukainen siirtymä edellyttää vahvaa varautumista muutokseen niin yritysten kuin sääntelyn ja investointienkin osalta. Kannustinjärjestelmällä olisi edistettävä laadukkaiden ja kestävien työpaikkojen luomista, samalla kun etusijalle olisi asetettava investoinnit, joiden ympäristövaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset ovat myönteisiä.